

Presentasjon av undersøkelsen

Av Hans Austnaberg, Misjonshøgskolen

Abstract: This contribution is the first of four articles presenting the results of a qualitative research project entitled «Border-breaking preaching for youth (15–18 years old)». The investigation draws on a research tradition which asks listeners to share their experiences of preaching. This article outlines how the research was conducted. It presents the interviewees, 12 females and 5 males, with an average age of 16.4 years. All of them were active in Christian youth activities by the time of the interview. Some challenges connected to qualitative research methods are then presented, together with the main content of the interview guide. It is discussed whether the investigation contributed to a better understanding of the subject, the use of labels such as «Christian» and «Christian family» in the interview material, and the article closes by outlining important issues in the analysis of the data.

Key words: preaching, youth, qualitative research, fieldwork, listeners to preaching

Innledning

Grensesprengende forkynnelse for 15–18-åringer var et prosjekt i regi av trosopp-læringsreformen, og prosjektgruppen, som bestod av ungdomsprester og til-satte ved Misjonshøgskolen (MHS¹), hadde mange oppfatninger om hva som er god og relevant forkynnelse, som når utover egne grenser. Men hva mener 15–18-åringer selv? Hva kan vi lære av ungdommer som lytter til og opplever forkynnelse? For å finne ut mer om dette bestemte jeg meg for å utføre en begrenset empirisk undersøkelse blant ungdom i denne aldersgruppen. Hva kirkens forkynnere mener, relateres på denne måten til hva tilhørerne selv opp-lever som grensesprengende når det gjelder liv og holdning, tanke, tro og følel-ser. Slik kommer adressatene for forkynnelsen til orde, og vi får innsikt i hva de opplever og forstår. Denne typen tilbakemelding mener jeg er nødvendig for å kunne forbedre praksis.

Jeg knytter med dette an til en forholdsvis ny forskningstradisjon som spør etter lytternes egne oppfatninger av kristen forkynnelse. Kristne forkynnere har for øvrig alltid vært opptatt av hvem tilhørerne er, og hvordan de på best

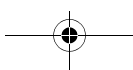

mulig måte kan nås med evangeliet om Guds nåde, men likevel karakteriserer prekenlærer Ronald Allen fokuset på lytterne som en ny trend innen prekenlæren (Allen 2003:188). Empiriske prekenstudier innrettet på de som utsettes for forkynnelse, ble først utført i Tyskland på 1970-tallet (Söderström 1996:15). I den senere tid har en gruppe forskere i USA intervjuet et stort antall personer for å finne ut hva som engasjerer dem når de lytter til forkynnelse, og resultatene fra undersøkelsen er utgitt som bøker i «Listening to listeners»-serien. En av disse, *Listening to listeners: Homiletical case studies* (McClure et al. 2004), har vært særlig relevant for utformingen av andre del av min undersøkelse, der kategorier fra klassisk talekunst (retorikk) strukturerer spørsmålene som blir stilt. Jeg har særlig fokusert på forkynnerens karakter og troverdighet, prekenens innhold og utforming og den rollen som følelsene spiller. I tillegg har jeg lagt vekt på det som skjer i forkynnelsessituasjonen, og hvordan forkynnerens involvering i tilhørernes situasjon påvirker mottakelsen av budskapet (McClure et al. 2004:5–20).

Prosjektet *Grensesprengende forkynnelse* faller inn under fagfeltet prekenlære (homiletikk), og det vil være forskjellige meninger om hva som er forkynnelsens oppgave. David Day, engelsk forkynner og prekenlærer, sier at forkynnelsen må ville noe, og ha som mål å utføre noe i tilhørerne. Å forkynne er et forsøk på å endre mennesker (Day 1998:137).² Jeg har valgt å bruke begrepet «endring» som en hjelp til forståelse av mitt materiale.³ Prosjektet vårt handler om det grensesprengende ved forkynnelse for ungdom, og jeg forstår «endring» og «grensesprengende» som relaterte begreper. Endringsperspektivene kan fungere grensesprengende med tanke på flere av hovedkategoriene innen prekenlæren: for forkynneren, for forkynnelsens innhold og utforming, og for tilhørerne.

Informantene

I løpet av høsten 2007 gjennomførte jeg intervjuer med 17 ungdommer i alderen 15–18 år. Fem av intervjuene skjedde i grupper med to til tre personer i hver gruppe, mens fire var enkeltintervjuer av ungdommer som ikke var med i gruppene. Fordelen med gruppeintervjuer er at den interne dialogen i gruppen kan være med å belyse saken fra flere vinkler. Det blir tid til å reflektere mens andre snakker, og innspill fra flere i gruppen bidrar forhåpentligvis til å både utfylle og utdype den samlede refleksjonen om temaet. Ideelt sett kan intervju i en slik gruppe virke trygghetsskapende, men det kan også skje at én

person dominerer, eller at ikke alle tør å si hva de mener. En kombinasjon av gruppe- og enkeltintervju har derfor balansert disse forskjellige hensynene opp mot hverandre.

Ungdommene som ble intervjuet, deltok på intervjutidspunktet i ulik grad i forskjellige former for kristent ungdomsarbeid i fem menigheter i Stavanger bispedømme. De ble valgt ut av ungdomspresten i menigheten. Kriteriene for valg av informanter var balanse i alder og kjønn og forskjellig grad av deltakelse i menighetens ungdomsarbeid. Ungdomsprestens vurdering av hvem som syntes best egnet til å svare på spørsmålene i undersøkelsen, slik som grad av aktivitet, kjennskap til og «fartstid» i menigheten, har også spilt en rolle ved utvelgelsen (jf. Swinton & Mowat 2006:69, «purposive sampling»). Det samlede intervjumaterialet består av tolv jenter og fem gutter, med en gjennomsnittsalder på 16,4 år.

Enkeltintervjuene skulle fortrinnsvis være med ledere i ungdomsarbeidet, gjerne en person som selv har forkynt og undervist. Gruppeintervjuene hadde jeg planlagt med personer som ikke var ledere. Det viste seg i praksis at denne forskjellen ikke var gjennomgående. Flere av informantene i gruppeintervjuene var også ledere, gjerne for yngre aldersgrupper, mens andre ikke var det. Jeg har derfor i presentasjonen ikke valgt å gjøre noen forskjell på gruppe- og lederintervju, men refererer til alle informantene med fiktive navn for å opprettholde anonymiteten. Kjønn framgår av navnet. Av anonymitetshensyn oppgir jeg heller ikke eksakt alder. Alle informantene er mellom 15 og 18 år.

Informantenes bakgrunn og tilknytning til kristent miljø er viktig for vurderingen av svarene de gir. Det metodiske utgangspunktet for undersøkelsen var å intervju personer som regelmessig er til stede der forkynnelse foregår, og da måtte jeg prøve å finne personer som oppfyller det kriteriet. Slik sett er det naturlig at informantene mine er ungdommer som deltar i menighetens ungdomsarbeid. En oppsummering av deres samlede bakgrunn er likevel oppsiktsvekkende med tanke på prosjektets tema: grensesprengende forkynnelse. Elleve ungdommer sier at de har vært med i dette kristne miljøet siden de var barn; noen sier eksplisitt at de har aktivt kristne foreldre. Bare to sier at de kommer fra ikke-kristne hjem⁴ (men har gått i kristne sammenhenger på grunn av besteforeldre/naboer); én ble kristen ett år før intervjuet (og kommer sannsynligvis ikke fra et aktivt kristent hjem); én startet i det kristne fellesskapet i 9. klasse (usikkert om vedkommende kommer fra et aktivt kristent hjem). To sier de startet henholdsvis 8 og 13 år gamle (ut fra sammenhengen er det ikke usannsynlig at de kommer fra aktive kristne hjem). Altså er det i materialet en stor overvekt av ungdommer som har en bakgrunn der kristentroen har spilt en synlig rolle i hjemmet lenge før 15–18-årsalderen. Kun én person har begynt å

gå i miljøet i dette aldersspennet, men også denne personen har hatt kontakt med det kristne miljøet fra tidligere.⁵

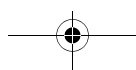
En foreløpig oppsummering av resultatene fra intervjuundersøkelsen har vært lagt fram for ungdomsprestene i prosjektgruppen. Under drøftingen ga noen av ungdomsprestene uttrykk for at flere ungdommer i menigheten enn undersøkelsen gir uttrykk for, har sin bakgrunn fra hjem som ikke er aktive i det kristne miljøet. Dette er en antakelse, men det peker i retning av at man i utvelgelsen av informanter muligens har lagt vel stor vekt på å finne personer som har gått i det kristne miljøet lenge. Funnene jeg har gjort, bør leses og forstås ut fra dette.

Jeg gjennomførte alle intervjuene ved hjelp av lydopptaker, og hvert intervju varte i overkant av en time. Opptakene ble transkribert av profesjonelt personell, og jeg har kontrollsjekket den transkriberte teksten. Materialet er deretter behandlet elektronisk ved hjelp av dataprogrammet NVivo med tanke på å kode og kategorisere innholdet i intervjuene for påfølgende analyse og fortolkning.

Kvalitativ undersøkelse

En underliggende antakelse for kvalitativ forskning er at vi mennesker fortolker verden omkring oss med tanke på å finne mening og sammenheng, og at denne meningssøkende prosessen foregår konstant (Swinton & Mowat 2006:30). Min hensikt med denne undersøkelsen var å forsøke å identifisere og forstå bedre hvilken mening og sammenheng ungdommer i denne aldersgruppen knytter til temaet forkynnelse. Jeg valgte dybdeintervju som metodisk tilnærming for å kunne få tilgang til og bedre forstå ungdommenes tolkning, perspektiver og forståelse av tematikken. Gjennom denne intervjuformens inngående samtale kan slik kunnskap komme til syne (Swinton & Mowat 2006:63f). Denne intervjusituasjonen er langt fra statisk – samspillet mellom intervjuer og informant er viktig, og det kvalitative forskningsintervjuet kan forstås som en skapende dialog. Jeg valgte bevisst som forsker å være aktiv og synlig i intervjuene, noe som også ga seg utslag i at jeg tidvis utfordret informantene til å tenke gjennom en sak på ny. Slik mener jeg å ha lokket fram kunnskap som informantene i utgangspunktet ikke var klar over at de hadde.

Kvalitativ forskning har sterke og svake sider. Det å gå til materialet uten klart formulerte hypoteser, gir mulighet for å være åpen for uventede funn. Ulempen er at materialet kan bli u håndterlig og vanskelig å analysere. Fleksi-

bilitet og åpenhet for nye innsikter i situasjonen er likevel en styrke for å få fram et så omfattende materiale som mulig, slik at flest mulig sider ved temaet blir belyst («thick description», Geertz 1973:6, 10). Samtidig kan dette komplisere sammenligning av data fra informantene, men det kan i sin tur løses ved å bruke en viss grad av strukturering av intervjuene og eventuelt oppfølgingsintervju.

Den mest åpenbare utfordringen ved kvalitative metoder er at forskeren er en del av selve forskningssituasjonen, og det er dermed alltid en mulighet for at forskeren kan påvirke situasjonen i både ønsket og uønsket retning (Leer-Salvesen 2005:17). Den personlige relasjonen og samhandlingen mellom intervjuer og de intervjuede farger resultatene; det er uunngåelig i prosessen. Det kommer blant annet til syne i at «endring» er et viktig aspekt ved det kvalitative forskningsintervjuet. De intervjuede kan komme fram til ny erkjennelse i løpet av samtalen, noe som nødvendigvis vil endre deres svar ved et senere intervju (Hummelvoll & Barbosa da Silva 1998:464). Det er viktig å være klar over at forskeren kan påvirke resultatene (såkalt forskereffekt), og det er flere måter å gjøre dette på. Refleksjon over hvordan forskerens egne verdier, interesser og opplevelser har vært utgangspunkt for forskningen, er viktig. Det er også betimelig å vurdere hvordan antakelser underveis i forskningen og konkrete spørsmål kan ha avgrenset meg fra å få nyttig informasjon. Min erfaring er at varhet i intervjusituasjonen er avgjørende for å fange opp nyanser i samtalen og legge til rette for å gå dypere inn i et tema. Varhet kan vise seg i måten en svarer på, oppfølgingsspørsmål, øyekontakt og kroppsspråk (Swinton & Mowat 2006:59–61). Jeg har forsøkt å være bevisst på dette under intervjuene.

Ungdommene jeg intervjuet, hadde jeg ikke kjennskap til på forhånd. Så langt jeg kjenner til, visste heller ikke de hvem jeg var, med et par unntak. De visste bare at en lærer fra Misjonshøgskolen skulle komme for å intervju dem. Da vi møttes, presenterte jeg meg selv på en kortfattet måte. At det da kom fram at jeg også er prest, kan ha påvirket svarene de ga, ikke minst i retning av å underforstå noen elementer. Særlig kan dette være aktuelt der det var snakk om hvordan kristne miljø fungerer, siden de snakket med en «insider». Det at den som intervjuer ikke er kjent på forhånd, kan ofte være en fordel. En del av spørsmålene gikk på forhold i menigheten, og det vil være lettere å besvare slike spørsmål overfor en ukjent intervjuer.⁶ Det kan nok likevel tenkes at ungdommene ble mer ufrie overfor meg som fremmed enn overfor en de hadde kjent på forhånd, men min erfaring synes ikke å bekrefte dette.

Mitt inntrykk er at ungdommene jeg møtte, var åpne og pratsomme. Flere ga uttrykk for at det var «kult» at noen kom for å spørre hva de mente, og de syntes det var kjekt med lydopptaker og intervjuguide. Da jeg takket dem for at de hadde brukt tid på undersøkelsen, var det en del som bemerket at dette også

hadde vært interessant og ført til ny innsikt for dem selv. Her kan man kanskje snakke om en form for motsatt «forskereffekt», nemlig at intervjuene bidrar til fornyet innsikt hos dem som intervjues. Det understreker ytterligere hvordan kvalitativ forskning skjer som en vekselvirkning mellom den som forsker og dem det forskes på.

Intervjuguide

Før jeg møtte disse ungdommene, hadde ungdomsprestene gitt dem noe informasjon om prosjektet. Denne informasjonen var riktignok av varierende omfang. Jeg startet derfor med å gi litt kort orientering om hva vi arbeidet med, og fokuserte på at min hensikt med intervjuet var å lære av deres tanker og refleksjoner. Etter en del småsnakking om hvilke tilbud som fantes for 15–18-åringer i deres menighet, utfordret jeg dem på hva de så for seg når jeg sa «forkynnelse, kristen undervisning, kristen formidling». Hensikten med et slikt åpningsspørsmål var å prøve å etablere en felles plattform for et av hovedbegrepene i prosjektet: forkynnelse. Hvordan oppfattet ungdommene fenomenet og begrepet forkynnelse?

På forhånd hadde jeg utarbeidet en intervjuguide med åpne spørsmål. Rekkefølgen på spørsmålene ble ikke fulgt slavisk, men guiden fungerte som en huskeliste for meg i intervjusituasjonen. I tillegg har intervjuguiden i etterkant gitt meg mulighet til å sammenholde og sammenligne de ulike informantenes respons på mine spørsmål. Med unntak av et par spørsmål som jeg under intervjuet anså som for krevende og kanskje for lite presise, var jeg innom de fleste spørsmålene i løpet av intervjuet.

Å utforske informantenes meninger og forståelse av temaet forkynnelse for ungdom, forstått som en omfattende formidling gjennom ord, liv og handling, var det overordnede perspektivet for undersøkelsen. I intervjuguiden ønsket jeg å belyse to aspekter ved dette overordnede perspektivet.

Det første var «utover»-bevegelsen: Hvordan kan ungdomsforkynnelse føre til at kristne fellesskap utvides til å omfatte enda flere? På hvilken måte kan formidlingen av kristen tro sprengre grenser? Ofte ble dette formulert som det å ta del i eller bli en del av et kristent fellesskap. Jeg ønsket også å undersøke om det fantes spor av en misjonarisk tenkning hos informantene, dvs. en overbevisning om at kirken etter sitt vesen er en sendende kirke og en forståelse av at også ungdommene er en del av Guds sendelse gjennom Sønnen til menneskene

(Joh 20,21). Hvordan tenker informantene om «grenseutvidelse»? Er det viktig for dem? Her er noen eksempler på spørsmål jeg stilte:

- Hvordan kan den kristne tro best deles med andre?
- Hvorfor prøver dere å nå dem utenfor fellesskapet?
- Hvor viktig er det for deg at flere får del i troen på Jesus?
- Hvilke råd vil du gi til forkynnere/undervisere for å nå flere med det kristne budskapet?
- Bør kirken konsentrere seg om ungdommene som allerede er med i fellesskapet, eller bør den oppsøke dem som er utenfor?
- Hva er det med deres kristne fellesskap som er tiltrekkende?

I andre del av intervjuet ønsket jeg å finne mer ut av hvordan forkynnelsen bør være for å nå fram til ungdommene. Hvordan kan kristen formidling føre til endring i ungdommenes tanke og handlinger? Innholdet i formidlingen, betydningen av forkynnerens person og følelsenes plass strukturerte spørsmålene, i tråd med klassisk talekunst. Hvordan vil ungdom karakterisere en forkynnelse som er betydningsfull for dem? Det følgende er eksempler på spørsmål og oppfordringer til å dele sine fortellinger:

- Fortell om en kristen formidling som virkelig hadde betydning for deg, og hvorfor.
- Har du opplevd kristen formidling som førte til at du tenkte eller handlet annerledes?
- Beskriv en god kristen formidler.
- Hvilken relasjon har du til dem som forkynner/underviser?
- Betyr kristen formidling i ord, i handlinger eller i liv mest for deg – og hvorfor?
- Hva skjer med deg når du lytter til kristen formidling?
- Hva hjelper deg å lytte?
- Er det lett å identifisere seg med budskapet (innholdet) i det som blir forkynt/undervist?

Under intervjuene kom det også fram tema som jeg ikke hadde forutsett i min intervjuguide, for eksempel at flere ga uttrykk for en opplevelse av at dagens ungdom mangler kunnskap om hva kristendom faktisk er. Oppkomsten av slike uforutsette innsikter ser jeg som et resultat av at intervjuguiden har fungert tilstrekkelig åpen til også å fange inn nye tema.

Mange av informantene hadde meninger og refleksjoner om det jeg utfordret dem på, mens det for noen var det vanskeligere å svare. Ikke alle hadde tenkt gjennom spørsmålene som ble stilt, eller de hadde ikke noe spesielt å fortelle, men det var omtrent som forventet i en gruppe med forholdsvis stor aldersspredning. I det hele bekreftet likevel ungdommenes engasjement under intervjuene at spørsmålene jeg stilte, stort sett ble opplevd viktige for dem.

Bidro undersøkelsen til å gi en bedre forståelse av temaet?

Undersøkelsen har et begrenset omfang. Den baserer seg på to intervjuer i fem forskjellige menigheter (i én menighet lot det seg bare gjøre å foreta ett intervju). Antallet personer er noe høyere enn antallet intervjuer skulle tilsi – på grunn av gruppeintervju. Dersom undersøkelsen hadde hatt til hensikt å gi et bilde av forkynnelse for ungdom i menighetene enkeltvis, ville materialet ha vært for spinkelt. Mitt ønske har derimot vært å gi et mer samlet bilde av hva ungdommer i forskjellige menigheter i Stavanger bispedømme tenker om temaet.

Menighetene som er representert, er ulike, både i tenkning om ungdomsarbeid og aktivitetsnivå, og målet har vært å finne en overgripende forståelse av grensesprengende forkynnelse blant disse ungdommene med forskjellig menighetsbakgrunn. Det er likevel mange likhetstrekk i materialet, ikke minst i selve utvalget av informanter. For det første er alle menighetene i Stavanger bispedømme og er tilsluttet Den norske kirke. Videre er alle de intervjuede ungdommene mer eller mindre aktive i det kristne ungdomsmiljøet.

Det kan rettes kritiske innvendinger mot utvelgelsen av informanter. I kategorien gruppeintervju hadde jeg forventet en enda større bredde av ungdommer som er med i kristne fellesskap, når det gjelder både aktivitetsnivå og grad av tilslutning til kristen tro. Jeg har en opplevelse av at de fleste av dem som ble valgt ut av ungdomsprestene, var blant de mest aktive i ungdomsarbeidet, og noen var ledere. Det innebærer at deres svar kanskje er mer reflekterte og gjennomtenkte enn det et gjennomsnitt av ungdommer som «bare er med» ville ha gitt. Materialet viser altså i særlig grad hva bevisste ungdommer i kristne ungdomsmiljø står for, og det kan derfor ikke generaliseres til å gjelde alle ungdommers meninger. Likevel gir undersøkelsen et interessant materiale til videre tolkning og refleksjon ut fra disse gitte forutsetningene.

Er kjønnsfordelingen oppsiktsvekkende? Det er over dobbelt så mange jenter som gutter i materialet (12 av 17 er jenter). Betyr det at jenter er i flertall

i kristne miljøer i aldersgruppen 15–18 år? Er det lettere å nå jenter med kristent ungdomsarbeid, eller er det lettere å holde på jenter som alt er kommet inn i miljøet? Ungdommene hadde sine refleksjoner rundt dette, og denne kjønnsfordelingen er verdt å merke seg.

Representativiteten i kvalitative undersøkelser vil alltid være et viktig tema å presisere. Denne undersøkelsen tar for det første ikke mål av seg til å si noe om alle aktive kristne ungdommer i Stavanger bispedømme, eller i Norge for den del. Til det er antall informanter for begrenset. Likevel er det sannsynlig at den kan gi innspill som også er aktuelle for andre ungdommer i samme aldersgruppe, både i Stavanger-området og i resten av landet. Kvalitativ forskning har ikke generalisering av forskningsresultat som mål, men heller å gi en så nøyaktig beskrivelse av de utvalgte informantenes forståelse av temaet som mulig. To forskere i praktisk teologi som i stor grad har benyttet empirisk forskningsmetode, Swinton og Mowat (2006), hevder at i kvalitativ forskning er det mer fruktbart å tenke generalisering via begreper som «identifikasjon» og «resonans» – det er et mål at resultatene skal vekke gjenlyd i andres erfaringer i lignende situasjoner. Overførbarheten av resultatene består særlig i å reise problemstillinger og å gi innsikter som går ut over det særegne for situasjonen og miljøet det konkrete forskningsprosjektet ble utført i (Swinton & Mowat 2006:46–48). Slik sett kan resultatene fra denne undersøkelsen forhåpentligvis også være relevant for den som driver med ungdomsarbeid andre steder.⁷

En note om terminologi

Selv om jeg bruker begrep som «kristen formidling», «få del i troen på Jesus», «nå flere med det kristne budskapet», har jeg bevisst i intervjuguiden ikke snakket om «kristne» og «ikke-kristne». Ordbruken min har særlig gått på det å være aktive i kristne fellesskap kontra det å ikke være det. Informantene, derimot, snakker ofte om kristne og ikke-kristne. Derfor brukes denne terminologien stedvis i undersøkelsen. Det er imidlertid noe uklart hva informantene mener når de sier dette. Flere reflekterer over dette med barnetro og voksentro, noe som er naturlig med tanke på fleres aktive kristne oppdragelse. De snakker om å «bli bevisst» på å være kristen som noe som er skjedd med dem, for noen gradvis, for andre på grunn av spesielle hendelser i livet. Jeg tror at når de snakker om jevnaldrende som ikke-kristne, har det like mye sin grunn i andres definisjon av seg selv, som i mine informanters vurdering. Ifølge Holmqvists undersøkelse er det nå færre som tror på Gud enn tidligere, og flere er tydelige

på at de ikke gjør det (Holmqvist 2007:52). Denne situasjonen kjenner informantene på kroppen – og de forholder seg til den. Det utelukker selvsagt ikke en mulighet for at ungdommene også selv kan definere personer utenfor det kristne fellesskapet som ikke-kristne, gjerne ureflektert. Begrepene «kristent» og «ikke-kristent hjem» er brukt om hjem der kristentroen ifølge informantene henholdsvis har spilt eller ikke spilt noen synlig rolle, og refererer for eksempel ikke til medlemskap i Den norske kirke eller dåp.

Framlegget til Kirkemøtet i 2005 tar opp spørsmålet om misjon er en trussel mot dåpsteologien og folkekirkenes åpenhet. Det tas et oppgjør med dem som har fratatt andre mennesker dåpen som nådemiddel fordi de ikke trodde på riktig måte. Dåpen er kriteriet for medlemskap i Den norske kirke (Dnk), men det vil være grader av tro og tvil i kirkemedlemmenes liv. Den som ønsker å tilhøre kirken, skal ikke møtes med ekskluderende holdninger. Samtidig sies det i framlegget at Dnk som en bekjennende kirke «[...] må holde fast på sin tro på Jesus Kristus som 'veien, sannheten og livet'» (Joh 14,6)», og at kirkens oppgave er å krysse grenser mellom tro og vantro og inkludere grupper og kulturer som står utenfor menighetens fellesskap (Kirkemøtet 2005:9, 11, 13). Det å holde disse to aspektene ved dåp og misjon sammen i en fruktbar spenning antyder en viktig vei å gå også i forkynnelse for ungdom. Harald Hegstad (2004:220) hevder det må være mulig både å bekrefte og å utfordre dømte medlemmer av folkekirken, men dette må gjennom forkynnelsen rettes til alle. Muligheten for omvendelse og ny begynnelse må alltid være til stede som en del av kirkens forkynnelse.

Analyse av materialet

Transkribering av lydintervjuer medfører nødvendigvis en viss grad av tolkning, og Steinar Kvale (1996:125) kaller transkriberte dokumenter for «samtaler uten kontekst» (min oversettelse). Kroppsspråket, latteren, nølingen og de famlende ordene kommer ikke fram når innholdet er transkribert. Jeg mener imidlertid at det å lytte til de originale lydintervjuene, og det at jeg selv har gjennomført alle intervjuene for forholdsvis kort tid siden, veier opp noe for ulempen med å arbeide med et transkribert materiale.

Analysen baserer seg på en gjennomgang av hele intervjumaterialet, tematisk kodet. Gjennom refleksjon, ikke minst med tanke på ungdommenes kontekst og menighetsbakgrunn, har jeg gitt en forsiktig tolking av materialet.

Hvorfor uttrykker de seg som de gjør? Hvilken rolle spiller konteksten for deres meninger? (Swinton & Mowat 2006:57).

Prosjektet om grensesprengende forkynnelse tar utgangspunkt i og er nært knyttet til praksisfeltet. I artiklene basert på undersøkelsen har jeg særlig vektlagt en beskrivelse av funnene ut fra hovedtemaene for intervjuene. Innimellom relaterer jeg intervjumaterialet til øvrig litteratur til temaet, men søker å begrense dette slik at selve intervjumaterialet får den nødvendige plass. I avslutningsdelen tar jeg med en kortfattet systematisk-teologisk refleksjon over funnene, og antyder en mulig vei videre i forhold til det temaet kapitlet har behandlet.

I tre artikler i denne boken presenterer jeg vesentlige funn fra intervjuundersøkelsen, i relasjon til begrepet endring. Artikkelen «Når forkynner vi? Fra ordforkynnelse til totalformidling» har mest form av et preludium, der begrepet forkynnelse blir tatt opp til drøfting på en mer prinsipiell måte. Materialet fra undersøkelsen spiller likevel en viktig rolle ved at det bidrar til å reise og belyse problemstillingen om hva som forstås med forkynnelse. Det er her snakk om en mulig endring i oppfatning av begrepet eller saken forkynnelse. I artikkelen «Hvordan tenker ungdom å nå dem som ikke tilhører et kristent fellesskap» ser jeg nærmere på om det er nødvendig med en endring i tenkning eller praksis hos forkynnerne eller de som selv er med i kristne fellesskap for å nå flere med det kristne budskapet, og artikkelen «Om betydningsfull forkynnelse og endringserfaringer» tar for seg spørsmålet om hvilken forkynnelse som har potensial til å skape en endring hos tilhørerne.

Sluttnoter

- 1 Bård Mæland, Ove Conrad Hanssen, Morten Sandland, Grete Tengsareid Søvik, Hans Austnaberg (MHS). Per Børge Hillestad, Sigbjørn Jaarvik, Cecilie Bakkene Pedersen, Frank Skofteland, Egil Elling Ellingsen (ungdomsprester i Stavanger bispedømme). Paul Otto Brunstad, Knut Tveitereid (konsulenter i prosjektgruppen).
- 2 En større amerikansk prekenundersøkelse fra 2000 hevder å finne forskjeller mellom forkynneres og tilhøreres meninger om dette. Forkynnerne ønsker å forandre tilhørerne, oversette betydningen av bibelteksten fra fortid til nåtid samt inspirere og gi informasjon, mens tilhørerne på sin side ønsker at prekenen skal gi inspirasjon, at den relaterer seg til deres liv, og at den skal gi informasjon og innsikt (Allen 2003:194).
- 3 Siden spørsmålene til informantene i stor grad var inspirert av klassisk talekunst (retorikk), er det ikke unaturlig å ta utgangspunkt i begrepet «endring» i analyse av resultatene – Jf. Aristoteles' definisjon av retorikk som evnen til, i konkrete situasjoner, å se tilgjengelige midler for overbevisning/overtalelse (Hogan & Reid 1999:29). «Overbevisning» og «endring» er begreper som ligger nær hverandre.
- 4 Forstått som hjem der kristentroen ikke spilte noen synlig rolle. Se ellers «En note om terminologi» i denne artikkelen.

- 5 Det faktum at så mange ungdommer er kommet inn i det kristne miljøet før 15–18-årsalderen, understreker sterkt betydningen av en trosopplæring som begynner på et tidlig stadium.
- 6 McClure et al. (2004:159f) anbefaler at prester som er sammen i et prosjekt, intervjuer i hverandres menigheter for å sikre anonymitet og gjøre det lettere å svare ærlig.
- 7 Kanskje kan arbeidsmåten jeg har presentert i denne artikkelen, være til inspirasjon for andre til å gjøre mindre omfattende, men like fullt verdifulle undersøkelser, i sine lokale menigheter. Det er viktig at den enkelte menighet er klar over stedets utfordringer og variasjoner i ungdomskulturen.

Referanseliste

- Allen, R. J. (2003). The turn to the listener: A selective review of a recent trend in preaching. *Encounter*, 64(2), 167–196.
- Day, D. (2004). *A preaching workbook*. London: Lynx.
- Geertz, C. (1973). *The interpretation of cultures: Selected essays*. New York: Basic Books.
- Hegstad, H. (2004). Misjonerende folkekirke: Selvmotsigelse eller mulighet? *Norsk tidsskrift for misjon*, 58(4), 213–224.
- Hogan, L. L., & Reid, R. (1999). *Connecting with the congregation: Rhetoric and the art of preaching*. Nashville, TN: Abingdon Press.
- Holmqvist, M. (red.). (2007). *Jeg tror jeg er lykkelig...: Ung tro og hverdag*. Oslo: Kloster forlag.
- Hummelvoll, J. K., & Barbosa da Silva, A. (1998). The use of the qualitative research interview to uncover the essence of community psychiatric nursing: Methodological reflections. *Journal of Holistic Nursing*, 16(4), 453–478.
- Kirkemøtet. (2005). *En misjonerende kirke*. Lastet ned 26. februar 2007 fra www.kirken.no/?event=DoLink&NodeID=225052005
- Kvale, S. (1996). *InterViews: An introduction to qualitative research interviewing*. Thousand Oaks, London, New Dehli: Sage Publications.
- Leer-Salvesen, P. (2005). *Moderne prester*. Oslo: Verbum.
- McClure, J. S., Allen, R. J., Andrews, D. P., Bond, S. L., Moseley, D. P., & Lee Ramsey, G. Jr. (red.). (2004). *Listening to listeners: Homiletical case studies*. St. Louis, MO: Chalice Press.
- Swinton, J., & Mowat, H. (2006). *Practical theology and qualitative research*. London: SCM Press.
- Söderström, I. (1996). *Predikans nycklar: En studie av predikoreception*. Uppsala: Uppsala Universitet.